

In memoriam Jan-Willem Gerritsen

Op 1 november jongstleden is Jan-Willem Gerritsen gestorven aan de gevolgen van een endocarditis, zijn tweede. Hij is 36 jaar geworden. Hij was een veelzijdig mens die zich in korte tijd had ontwikkeld van een enthousiaste student tot een goede journalist en een begaafde socioloog. Op 7 oktober jl. promoveerde hij op *De politieke economie van de roes: de ontwikkeling van reguleringsregimes voor alcohol en opiaten*. Hij was ook een integer en hartveroverend mens. Velen hebben met hem een dierbare vriend verloren.

Jan-Willem groeide op in Oosterbeek, bezocht het stedelijk gymnasium in Arnhem en kwam in 1976 naar Amsterdam om er sociologie te studeren. Dat beviel goed, maar ook andere dingen trokken: een reis van een jaar lang door Zuid-Amerika, een student-assistentschap, de kraakbeweging en sociotherapeutisch werk bij 'De Triangel' te Amsterdam. Daar leerde hij Henriëtte Oudshoorn kennen, met wie hij in 1989 een tweeling: Oscar en Laura, zou krijgen. Maar eerst moesten er nog schapen gehoed worden in de Spaanse Pyreneeën. De schapen hielpen hem, zo valt op te maken uit een vroeg, autobiografisch en ontroerend stuk, om een oplossing te vinden voor een 'dilemma van tegengestelde cultuuropdrachten': individuele ontplooiing versus maatschappelijke vestiging. De schapen plus zijn sociologische verbeeldingskracht stelden hem tevens in staat om aan zijn stageverplichting te voldoen. Jan-Willems scriptie ging over de sociogenese van anorexia nervosa. Een gelijknamig artikel in *Verzorging*, waarvan hij van 1985 tot 1990 eindredacteur was, geeft al een indruk van zijn brede, historische en tegelijkertijd persoonlijke benadering. Deze eigenschappen doen denken aan Norbert Elias, van wie Jan-Willem in 1986 en 1987 assistent was. Jan-Willem had ze in de eerste plaats van zichzelf. Een herinnering verschijnt in het boekje *Over Elias*.

Jan-Willems afstuderen in 1986 luidde een journalistiek zeer productieve periode in. Hij schreef, deels samen met Gert Hage, in *Intermediair*, *Elsevier*, *Intermagazine*, *Quote*, *Account*, *Het Parool* en *NRC Handelsblad*. Daarnaast begon hij aan een proefschrift, als een van de eerste assistenten-in-opleiding aan het Postdoctoraal Instituut

voor de Sociologie (PdIS). Het werk werd onderbroken door een ernstige endocarditis, die hem op een operatie en een kunsthartklep kwam te staan. Maar daarna ging hij weer vol enthousiasme verder. Oscar en Laura werden geboren en er begon een reeks van wetenschappelijke publikaties die culmineerde in het proefschrift. Tussen de bedrijven door redigeerde Jan-Willem samen met anderen twee jaarboeken van het PdIS en een boek over sociale problemen en morele verontrusting (*Paniek in Nederland*), gaf hij opnieuw onderwijs dat door de studenten zeer werd gewaardeerd, en richtte hij samen met Maarten van Bottenburg het onderzoeksbureau Diopter op.

Het laatste was een stap in een markt met veel en geduchte concurrenten, en het getuigt van durf en inzicht dat ze in die markt een historisch-sociologisch gat hebben gevonden. In de korte tijd dat Diopter bestaat is onder meer een onderzoek gedaan ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de rechtskundige dienst van de FNV (*Rechtshulp in vereniging*) en een begin gemaakt met een groot boek over 50 jaar Stichting van de Arbeid, te verschijnen in 1995. Jan-Willem heeft gelukkig nog kunnen meemaken hoe goed Diopter van start ging; verdrietig genoeg maakt hij niet meer mee hoe het verder gaat. Dat geldt ook voor zijn proefschrift. Het is een mooi en subtiel boek waarvan de levensloop eigenlijk nog maar net is begonnen. Het bevat belangrijke inzichten in bijvoorbeeld de functie van baten uit opiumhandel voor staatsvormingsprocessen in de negentiende eeuw, en in de samenhang tussen de sociale positie van verslaafden en het regiem waaraan zij worden onderworpen: hoe lager en marginaler hun positie, des te repressiever het regiem. Het bevat bovendien een actuele boodschap, die Jan-Willem met een voor hem ongebruikelijk aplomb ook als stelling heeft opgenomen:

VII. Theorema van Gerritsen: Bij een verbod op een roesmiddel tendeert het illegale aanbod naar toelevering van meer geconcentreerde varianten van dit roesmiddel.

Een wereldwijd verbod werkt tevens handel door grote, op internationale schaal opererende misdaadorganisaties in de hand. Hiermee is de kern van het hedendaags drugprobleem gegeven, en tevens een richting waarin men de oplossing kan zoeken.

Henriëtte, Oscar, Laura, zijn ouders en wij, vrienden en collega's, zullen Jan-Willem erg missen. Zoals zijn boezemvriend Wouter Kleinlooh bij de crematie zei: hij was iemand die het je gemakkelijk maakte om van hem te houden. Dat kunnen weinig mensen, en dat geven weinig mensen aan anderen.

Geert de Vries

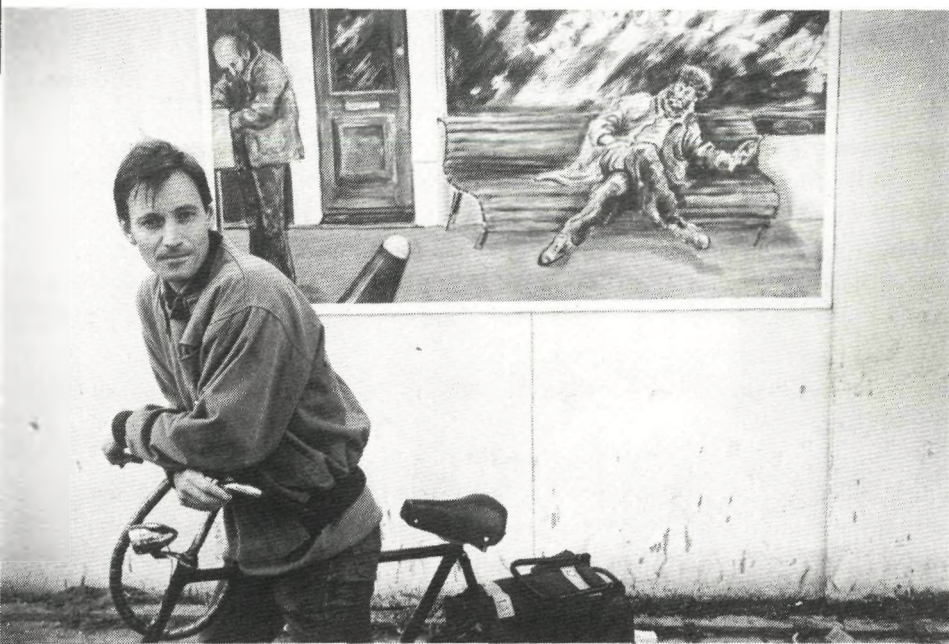

foto: Henk Thomas